

UDK 801.3:808.66
Izvorni znanstveni rad

Љубица СТАНКОВСКА (Скопје)

АНТРОПОНИМИСКАТА БАЗА ХОТ-/ХЪТ- ЗАСТАПЕНА
ВО МАКЕДОНСКАТА ТОПОНИМИЈА

Со истражувањата во областа на македонската ономастика на дијахронски план се откриени продуктивни морфемии кои се користеле во функција на антропонимски бази за создавање сложени и изведени лични имиња кои, соодветно трансформирани и инкорпорирани, се одразени во бројни топоними од нашето јазично подрачје. Од ваков карактер е и морфемата *хот-/хџт-*, чијашто семантичка конотација се доведува во врска со старословенскиот глагол *хотѣти/хџтѣти* со значење 'сака, бара', а нејзината експонираност доаѓа до израз кај сложените и изведените лични имиња. При образувањето на сложените лични имиња морфемата *хот-/хџт-* се употребувала исклучиво како прва компонента.

Личните имиња, во чиј состав е одразена антропонимската база *хот-/хџт-*, му припаѓаат на најстариот општословенски антропонимски фонд и се засведочени во антропонимскиот систем на сите словенски јазици. Така во антропонимијата на чешкиот јазик се познати двочлените лични имиња *Chotěbor, Chotěbud, Chotibud, Chotěbyl, *Chotohost, Chotěmír, Chotomír, Chotěmysl, Chotěslav, Chotivoj*, во полската антропонимија се засведочени композитите *Chociebad, Chociebor, Chociemír, Chociemysl, Chocięslaw*, во антропонимијата на старорускиот јазик се документирани сложените лични имиња *Хотџвит, Хотмысл* во топонимот *Хотмысль*, како и изведените имиња *Хотен, Хотец, Хотко*, а во српскохрватскиот јазик се среќаваат сложените лични имиња *Hotimir, Hotislav* и хипокористичните имиња *Hota, Хоташ, Hote, Hotko, Хотило*¹.

Сложените лични имиња од овој тип засега не се откриени во македонската антропонимија. Во историските писмени споменици се зачувани само одделни хипокористични форми од видот *Хотеш, Хотин*. Оваа празнина на стариот македонски антропонимски инвентар делумно може да се дополни

¹Jan Svoboda, *Staročeská osobní jména a naše příjmení*, Praha, 1964, стр. 76; Maria Małec, *Budowa morfologiczna staropolskich złożonych imion osobowych*, Warszawa, 1971, стр. 74; Мариан Вуйтович, Древнерусские личные имена в граффити Софийских соборов Киева и Новгорода (XI—XIV вв.), *Onomastica*, г. XXVI, Warszawa, 1981, стр. 210—211; Mate Šimundić, *Rječnik osobnih imena*, Zagreb, 1988, стр. 142; Милица Грковић, *Речник личних имена код Срба*, Београд, 1977, стр. 203.

со еден осврт врз дистрибуцијата на морфемата *хот-/хѣт-* во македонската топонимија, што едновременно е цел и на овој прилог.

Отешево

Писмени потврди од постариот историски период за името на селото *Отешево* (Ресенско) не се регистрирани. Во поновата литература ојконимот е забележен со различни облици. Со формата *Отешево* името на селото се употребува кај К'нчов, а во истиот облик е забележено и на картата од Јаранов². На картата од Селишчев издадена во неговата работа за словенските топоними во Албанија името на селото е означено како *Хотешова*³. Во именикот на населените места во Југославија од 1930 година овој ојконим е регистриран како *Oteševó*⁴. Во списокот на општините и населените места во СР Македонија од 1981 година ојконимот е забележен со формата *Отешево*⁵ како што го именува и месното население. Етниците од ојконимот се: *отешовчаници* (м), *отешовчанка* (ж), *отешовчани* (ми), а ктетикот е *отешовски*.

Името на селото *Отешево* претставува посесивно образување добиено од првобитна атрибуциска синтагма **Хотешево* (*Село*) чијашто придавска компонента е образувана од личното име *Хотеш* со придавскиот суфикс *-ев* во формата за среден род *-ево*⁶. Хипокористичното име *Хотеш* е изведено со антропонимскиот суфикс *-еш* од личните имиња *Хот*, *Хоте* кои се деривати од сложените антропоними *Хотислав*, *Хотомир* и сл. Личното име *Хотеш* е засведочено во македонскиот антропонимски систем а се среќава во чешката: *Choteš* и во полската антропонимија: *Chociesz*⁷. Во нашиот антропонимски фонд се познати и други лични имиња образувани со хипокористичниот суфикс *-еш* како што се хипокористичите *Богдеш*, *Вранеш*, *Дралеш*, *Мислеш*, *Ралеш*, *Углеш* и во топонимијата *Добреш*, *Годеш*, *Голеш*, *Јанеш*, *Облеш* кои се наоѓаат во основата на ојконимите *Добрешенци* (село во Струмичко), *Годешево* (село во Неврокопско), *Голешево* (село во Демирхисарско), *Јанешево* (село во Кукушко), *Облешево* (село во Кочанско), а се јавува и во полиморфемните суфикси *-ешко*, *-ешин* кај личните имиња *Добрешко*, *Пурешко*, *Ралешко*; *Добрешин* со што се потврдува неговата продуктивност на нашата јазична територија. Лични имиња образувани со овој суфикс се познати во антропонимијата и на другите словенски јазици: буг. *Лиобеш*, *Малеш*, *Милеш*, *Недеш*, *Олеш*, срхр. *Богдеш*, *Братеш*, *Добреш*, *Милеш*, словен. *Godeš* во

²В. К'нчов, Избрани произведения, София, 1970, стр. 541; Д. Јаранов, Карта на Македонија во географските и граници во м'ерка 1 : 300 000, София, 1933 (понатаму: Карта).

³А. М. Селишчев, Славянское население в Албании, София, 1931, (во прилог има карта).

⁴Rečnik — imenik mesta Kraljevine Jugoslavije, Beograd, 1930, стр. 330.

⁵Систематски список на општини и населени места во СРМ, Скопје, 1981, стр. 57.

⁶Влоѓимјеж Пјанка, Топономастиката на Охридско-преспанскиот базен, Скопје, 1970, стр. 117—118.

⁷Jan Svoboda, op. cit., стр. 36; Maria Malec, Staropolskie skrótowe nazwy osobowe od imion dwuczłonowych, Warszawa, 1982, стр. 87.

топонимот *Godeštica*, пол. *Bolesz, Dalesz, Godziesz, Lubiesz, Milesz, Solesz*, чеш. *Boleš, Budeš, Domeš, L'ubeš, Mireš*, рус. *Милеш*⁸.

Идентичен топоним со ојконимот *Отешево* на македонското јазично подрачје е регистриран во турскиот пописен дефтер бр. 508 од 1467 година во вилаетот Долни Дебар: *мезра Хотешево*⁹. Подоцна, овој топоним во обликот *Хотеш*, кој е албанизирана форма на *-и*, е забележен на картата кај Селишчев, а се наоѓа југозападно од Пешкопеја во Албанија.

Отештица

За етимологијата на потамонимот *Отештица*, река која се влива во река Тополка, десна притока на Вардар, свое мислење искажал Иван Дуриданов во неговата работа за хидронимијата на вардарскиот систем. Тргувајќи од непотврдениот облик на потамонимот **Chotenštica*, тој смета дека неговата основа е изведена од личното име **Chotenš*. Во поглед на неговата зборообразувачка структура Дуриданов потамонимот *Отештица* го третира како образување со суфиксот *-штица* < *-ьск-ица*¹⁰.

Искажаното гледште на Дуриданов отвора простор за изнесување и на други мислења за етимологијата на овој потамоним. Според нас, во основата на потамонимот *Отештица* може да се крие личното име *Хотеш*, коешто е образувано со суфиксот *-еш* од деминутивното име *Хотеш* (: *Хотислав, Хотешмир* и сл.), така што примарната форма на потамонимот ќе биде **Хотештица* добиена од постара придавска синтагма **Хотешта (Река)*. При образувањето на придавската компонента, значи, учествува посесивниот суфикс *-јь* во формата за женски род *-ја*. По отстапувањето на именската компонента од синтагмата **Хотешта (Река)*, придавскиот дел, сега во функција на елиптично име, бил подложен на супстантивизација со суфиксот *-ица*. Дериџацкиот модел на топонимите образувани од антропонимски основи со суфиксот *-јь* + *-ица* е познат во македонскиот топонимски систем, документиран во 16 век. Во овој топонимски модел се вбројуваат, на пример, ојконимите *Вранештица* (село во Кичевско) и *Слоештица* (село во Демирхисарско), чиешто имиња претставуваат метонимски образувања од постари имиња на реки, кои се регистрирани во Слџпченскиот кодик од 16 век: *Вранештица, Слоештица*¹¹. Во основата на овие ојконими се наоѓаат личните имиња *Вранеш* изведено од антропонимот *Вранеш* од *Вран* и *Слоеш* изведено од личното име *Слоеш* од *Словен* кое е еднакво со етничкиот *Словен*-и или е изведено од скратеното лично име *Слов* (: *Богослов, Доброслов* и сл.) со антропонимскиот суфикс

⁸Иордан Заимов, Български именик, София, 1988, стр. 142, 145, 151, 160, 174; Милана Грковић, Речник..., стр. 38, 45, 77, 132; Maria Malec, Staropolskie..., стр. 87—88; Jan Svoboda, op. cit., стр. 150.

⁹Методија Соколовски, Турски документи за историјата на македонскиот народ, опширни пописни дефтери од XV век, т. III, Скопје, 1976, стр. 361 (понатаму: Тур. док., III).

¹⁰Ivan Duridanov, Die Hydronymie des Vardarsystems als Geschichtsquelle, Köln, 1975, стр. 102—103.

¹¹А. М. Селищев, Македонские кодичи XVI—XVIII веков, София, 1933, стр. 64.

-ен, сп. срхр. *Вран, Вранеш, Вранко*; *Словенко, Словоко, буг. Врана, Вране, Вранил*; *Слов, Словен, Словун*¹².

Отин

Микропонимот *Отин* 'поголема месност со нивје и со дабова шума' (с. Витолишта, Мариовско) претставува елиптично име со посесивно значење коешто потекнува од некогашната синтагматска форма **Хотин* (*Дол, Рид*). Во неговата основа може да се крие личното име *Хота* кое претставува хипокористично образување изведено од скратениото лично име *Хот* (: *Хотимир, Хотислав* и сл.) со хипокористичниот суфикс *-а*. Машки лични имиња деривувани со суфиксот *-а*, кои денес се понеобични во нашата антропонимија, се сочувани во основите и на други ојконими на македонското јазично подрачје: *Бора* во *Борино* (Крушевско), *Вола* во *Волино* (Охридско), *Груша* во *Грушино* (Скопско), *Деда* во *Дедино* (Радовишко), *Кнежа* во *Кнежино* (Кичевско), *Крна* во *Крнино* (Кичевско), *Треба* во *Требино* (Бродско).

Доколку крајното *н* во *Отин* < **Хотин* е затврдено во поново време, што е можна појава на дијалектен план, тогаш треба да очекуваме при неговото образување да учествува придавскиот суфикс *-јѣ*, а во неговата основа да се наоѓа личното име *Хотин* (в. *Отиња*).

Отиња

Потамонимот *Отиња*, река, десна притока на р. Брегалница, претставува посесивна топонимска формација добиена од постара придавска синтагма **Хотинѣ* (*Река*) чијашто атрибуциска компонента е образувана со придавскиот суфикс *-јѣ* во формата за женски род *-ја*. Во основата на потамонимот се наоѓа личното име *Хотин*¹³. Хипокористичното име *Хотин*, кое е познато и во нашата антропонимија, претставува деривувано име изведено со антропонимскиот суфикс *-ин* од личните имиња *Хота, Хото* (: *Хотислав, Хотомит* и сл.). Во полската топонимија се познати топонимите во чијашто основа се наоѓа личното име *Хотин*: *Chotunia, Chotyniec*, а во 1330 година на српско-хрватското јазично подрачје е забележен топонимот *Хотинѣ Гора*¹⁴ чијашто придавска компонента е исто така образувана од личното име *Хотин* со посесивниот суфикс *-ја*. Продуктивноста на суфиксот *-ин* како деривациски елемент е забележлива во антропонимијата на словенските јазици. Лични имиња образувани со овој суфикс се присутни во чешкиот: *Bezďin, Hostin, L'ubin, Pribin*, полскиот: *Borzyn, Dobin, Malin, Muślin*, српскохрватскиот: *Братин, Грујин, Дабин, Добрин, Малин, Обрин, Прибин, Радин, Ралин, Сла-*

¹²Милица Грковић, *Речник...*, стр. 181; Йордан Заимов, *Български именик...*, стр. 56, 201.

¹³Ivan Duridanov, *op. cit.*, стр. 193.

¹⁴Б. Даничић, *Рјечник из књижевних старина српских, III*, Београд, 1864, стр. 420.

вин, бугарскиот јазик: *Богин, Видин, Владин, Гостин, Дарин, Драгин, Милин*¹⁵. Овој суфикс е познат и во македонската антропонимија: *Бодин, Божин, Бојчин, Видин, Веселин, Владин, Воин, Добрашин, Добрин, Дојчин, Дралин, Живоин, Љубин, Малин, Ралин* и други.

Отишани

Името на селото *Отишани* (Дебарско) е забележено во турските пишани извори од 15 и 16 век. Во турскиот пописен дефтер од 1467 година ојконимот е забележен со формата *Хотишани*, а во турскиот пописен дефтер од 1519 година името на селото е регистрирано како *Х-о-т-ш-а-н-и*¹⁶. Кај Кичов ојконимот е одбележен со формата *Отишане*, а на картата на Јаранов е *Отишани*¹⁷. Во именикот на населените места во Југославија од 1930 година името на селото е запишано како *Otišane*, а М. Филиповиќ го бележи со формата *Отишани*¹⁸. Месното наеление своето село го именува како *Отишанци*, етниците се *отишанец* (м), *отишанка* (ж), *отишанци* (мн), а ктетикот е *отишки*.

Според Ј. Заимов, чиешто толкување е прифатено и од В. Пјанка, ојконимот *Отишани* е етничко име образувано со суфиксот *-јани* од топоним со основа **Отиш-* што го изведува од исчезнатата именка *отиш* зачувана во српскохрватските лексеми *otiš, otiša* со значење 'темно, влажно, осожно место' добиени од постарите **otihъ, *otihja*, сн. во рус. *отише* 'тихо време'¹⁹.

Поаѓајќи од историски документираној облик на ојконимот *Хотишани*, каде што е зачуван консонантот *x* во почетокот на името, сметаме дека ојконимот може да се изведе од топоними како што се **Хотиш (Дол), *Хотиша (Вьсь)*. Придавската компонента во првобитните придавски форми **Хотиш|*Хотиша* е образувана од личното име *Хотиш(a)* со придавскиот суфикс *-ъ* (: **-os*), односно со неговата мека варијанта *-ь, -а* или од личното име **Хотих* со придавскиот суфикс *-ъ, -ја* (: **ios*). Антропонимскиот суфикс *-иш*, кој бил продуктивна деривациска морфема во словенските јазици: буг. *Белиш, Братиш, Галиш, Малиш, Милиш, Радиш*, срхр. *Борш, Десш, Радиш*, пол. *Borzys, Chwalisz, Malisz, Myślisz, Pnosisz, Stanisz*, чеш. *Črniš, Chotiš, L'ubiš, Slaviš*²⁰, во нашиот антропонимски систем е слабо продуктивен како самостоен деривациски елемент²¹, туку како полиморфен суфикс проширен со суфиксот *-а*: *Белиша, Борша, Велиша, Дабша, Љубша, Мелиша, Милиша*,

¹⁵Jan Svoboda, op. cit., стр. 160; Maria Malec, Staropolskie..., стр. 140, Милица Грковић, Речник..., стр. 45, 69, 71, 77, 126, 150, 161, 165, 180; Стефан Илчев, Речник на личните и фамилините имена у Българите, София, 1969, стр. 79, 109, 113, 139, 157, 181, 133.

¹⁶Методија Соколски, Тур. док., III, стр. 377.

¹⁷В. Кичов, op. cit., стр. 562; Д. Јаранов, Карта.

¹⁸Реџиќ — imenik mesta Kraljevine Jugoslavije, Beograd, 1930, стр. 330; М. Филиповиќ, Дебарски Дримкол, Скопје, 1939, стр. 6.

¹⁹Йордан Заимов, Заселване на българските Славяни на Балканскиот полуостров, София, 1967, стр. 156; Влоѓимјеж Пјанка, op. cit., стр. 48.

²⁰Стефан Илчев, op. cit., стр. 70, 88, 125, 317, 334, 416; Милица Грковић, Речник..., стр. 42, 74, 165; Maria Malec, Staropolskie..., стр. 88—89; Jan Svoboda, op. cit., стр. 151.

²¹Трајко Стаматоски, Личното име Димитри(-ј, -ја) и неговите деривати во македонскиот јазик, Македонски јазик, год. XXIII, Скопје, 1972, стр. 257.

Радиша, Ралиша, Станиша, Храниша. Инаку, полиморфемниот суфикс *-иша* исто така е познат во другите словенски јазици: срхр. *Братиша, Владиша, Дабшиша, Добриша, Милиша, Ратиша*, пол. *Bronisza, Malisza, Zawisza*. Суфиксот *-их*, кој бил продуктивен во постариот период на нашиот антропонимски систем, е посведочен во лични имиња сочувани во други топоними на нашата јазична територија: *Хвалих* во ојконимот *Фалиша* < *Хвалиша* (село во Тетовско). Неговата продуктивност е поголема во образувањето на личните имиња во другите словенски јазици: срхр. *Vladih* во топонимот *Vladihovići*, пол. *Milich*, луж. *Budich*, чеш. *Bořich, Hodich, Mstich, *Velich*²².

Ојконимот *Хотишани* < **Хотишѓни* е добиен преку топоимизација на етничкиот **хотишѓни* од првобитните топоними **Хотиш (Дол)*, **Хотиша (Вьсь)*: **хотишѓни* > **Хотишѓни* > *Хотишани*. Суфиксот *-ѓни*, кој учествува при образувањето на етничкото име, е добиен како резултат на алтернацијата на *a* од *-(j)ани* во *ѓ* зад мекото *ш*, а по неговото затврднување и под дејството на топонимите на *-(j)ени* вокалот *ѓ* преминува пак во *a*. Подоцна, по 16 век, почетното *x* во ојконимот *Хотишани* се загубило како што се случило и кај други топоними на нашиот јазичен терен: *Раштани, Тетово* од постарите *Храштани, Хтетово*.

Отиштино

Во турскиот пописен дефтер бр. 4 од 1467/68 година во Титоввелешката нахија селото *Отиштино* е регистрирано како мезра, а неговото име е запишано во обликот *Хотиштино*²³. Во поновата литература и во картите името на селото е различно регистрирано. Кај К'нчов тоа е забележено со формата *Хотищено*, во географската карта од 1916 година ојконимот е забележен како *Хотиштина*²⁴. Во именикот на населените места во Југославија од 1930 година името на селото е напишано како *Otištino*, а во картата на Јаранов овој ојконим е запишан со обликот *Хотещено*²⁵. Во списокот на општините и населените места во СР Македонија од 1981 година името на селото е забележено како *Отиштино*²⁶. Неговата дијалектна форма е *Отиштино*, етниците се: *отиштинец* (м), *отиштинка* (ж), *отиштинци* (мн). Ктетикот е *отиштански*.

Името на селото *Отиштино*, според Ј. Заимов, кој при неговото објаснување тргнува од првобитна недокументирана форма **Хотиштане*, е етничко име образувано со суфиксот *-јане*, а во неговата основа го препознава патронимското име **Хотиште* изведено од личното име *Хото*, *Хоте* со суфиксот *-ишт-* < **-itj-*²⁷.

²²Jan Svoboda, op. cit., стр. 147.

²³Методија Соколоски, Александар Стојановски, Турски документи за историјата на македонскиот народ, опширен пописен дефтер Н° 4 (1467—1468 година), Скопје, 1971, стр. 146 (понатаму: Тур. док.).

²⁴В. К'нчов, op. cit., стр. 457; Топографска карта 1 : 200 000, 1916.

²⁵Rečnik — imenik mesta Kraljevine Jugoslavije, Beograd, 1930, стр.330; Д. Јаранов, Карта.

²⁶Систематски список на општини и населени места во СРМ, Скопје, 1981, стр. 70.

²⁷Йордан Заимов, Заселване..., стр. 179.

Според нашето мислење, ојконимот *Отшиштино* претставува елиптична топонимиска формација образувања со придавскиот суфикс *-ин* во формата за среден род *-ино* и потекнува од некогашната атрибуциска синтагма **Хотшиштино* (*Место*). Во неговата основа се крие личното име *Хотшишт(а)* коешто е образувано од личното име *Хот(о)* (: *Хотислав*, *Хотомир* и сл.) со антропонимискиот суфикс *-шишт(а)*. Овој антропонимиски суфикс му е познат на чешкиот антропонимиски систем каде што е документирано личното име *Kubišta*²⁸. Инаку, во нашата антропонимија со поголема продуктивност се карактеризира суфиксот *-шите*, кој го препознаваме во личното име *Радомиричшите* документирано во 13 век: *а други оу Боутель, до вѣнца, до Радомиричица*²⁹. Суфиксот *-шите* како антропонимиски деривациски елемент е засведочен и во антропонимијата на чешкиот: *Probočište*, *Suzišťe*, *Vlčišťe*, и на рускиот јазик: *Братише*, *Вельтише*, *Павлише*, *Петрише*, *Ртише*, *Татише*, *Турише*³⁰.

Отља

Писмените податоци за името на селото *Отља* (Кумановско) датираат од 16 век. Имено, овој ојконим со формата *Хотла* е забележен во турскиот пописен дефтер од 1519 година, а во турскиот пописен дефтер бр. 85 од 1570—1573 година селото е документирано со името *Хотља* и со второ име *Кобила*³¹. Во словенските писмени споменици од 14 век во Кумановско се засведочени топонимите *Кобило* 'село', *Кобилиштица* 'река' и *Кобилја Глава* 'планински врв'. Така во Душаг овата грамота од 1354 година со која се подаруваат имоти на манастиром Св. Богородица во Архилевица се споменуваат топонимите *Кобило* и *Кобилиштица*: *та на Кобило Кобилыщицомь*, а во Милутиновата грамота од 1302 година, со која се подаруваат имоти на манастирот Хиландар, е документиран топонимот *Кобилја Глава*: *и Запльжане и Кобилија Глава*³². Овие историски податоци укажуваат на тоа дека постарото име на селото било *Кобило/Кобила*, а денешното име на селото *Отља* е поново и е преземено од истоимената река *Отља* < **Хотља* што поминува низ селото и се влива во *Липковска Река* како нејзина лева притока. Во поновата научна и статистичка литература ојконимот е регистриран во повеќе облици. Така, името на селото Иширков го бележи во формата *Hotla*, а кај К'нчов и во картата на Јаранот е забележено како *Отля*³³. М. Вујичиќ ојконимот го

²⁸Jan Svoboda, op. cit., стр. 152.

²⁹Владимир Мошин, Споменици за средновековната и поновата историја на Македонија, т. I, Скопје, 1975, стр. 218.

³⁰Jan Svoboda, op. cit., стр. 152; А. М. Селицев, Происхождение русских фамилии, личных имен и прозвищ, Избранные труды, Москва, 1968, стр. 126.

³¹Методија Соколовски, Куманово и Кумановско во текот на XVI век, Прилози — МАНУ, Одделение за општествени науки, VII, 2, Скопје, 1976, стр. 80; Методи Соколовски, Турски документи за историјата на македонскиот народ, опширни пописни дефтери до XVI век за Кустендилскиот санџак, т. V, кн. II, Скопје, 1980, стр. 526.

³²F. Mikloshich, Monumenta Serbica, Viennae, 1858, стр. 144, 64.

³³А. Иширковъ, Западнитѣ крајца на бѣлгарската земя, Бѣлѣжки и материяли, София, 1915, стр. 92; В. К'нчов, op. cit., стр. 517; Д. Яранов, Карта.

регистралирал со обликот *Отља*, а така е запишано и во списокот на општините и населените места во СР Македонија од 1981 година^{33а}.

Името на селото *Отља*, а како што дознаваме од турските извори, било *Хотља*. Тоа е метонимско име, преземено од името на реката *Отља* < **Хотља* и претставува посесивна топонимиска форма добиена од првобитна адјективна синтагма **Хотља* (*Река*) чијашто придавка е образувана со посесивниот придавски суфикс -јъ во формата за женски род -ја. Во неговата основа се наоѓа личното име *Хотл* изведено од хипокористичните имиња *Хот*, *Хото* (: *Хотислав*, *Хотомир* и сл.)³⁴. Исчезнатото лично име *Хотл* е образувано со формантот -л како што се образувани, на пример, и старочешките лични имиња **Drahl*, **Krasl*, **Badl*, **Těchl*, **Tuchl*, **Žadl*, **Zidl*³⁵. Личното име *Хотл* го среќаваме и во онимијата на другите словенски јазици, сп. словен. *Otlca*, рус. *Отле*, пол. *Chotlany*³⁶. Во нашата топонимија исто така се посведочени личните имиња образувани со овој формант. Во основата, на пример, на ојконимите *Годлево*, *Горно* и *Долно Драглиште* (села во Разлошко), *Ракле* (село во Прилепско), *Рогле* (село во Тетовско) се кријат личните имиња *Годл(е)*, *Драгл*, *Ракл*, *Рогл*.

Инаку, толкувањето на И. Дуриданов за етимологијата на потамонимот *Отља*, кој го изведува од тракиското **Atul-a(s)* од **ad(u)*- со значење 'тек, движење на вода'³⁷, сметаме дека не може да биде прифатливо поради тоа што тракиското име што се наведува е недокументирано, а притоа направената лингвистичка анализа не ја офаќа целосно деривациската постапка при создавањето на името.

Постарото име *Кобило*/*Кобила* е добиено од првобитна синтагматска форма **Кобило* (*Село*)/**Кобила* (*Вьсь*) чијшто придавски член е образуван со посесивниот придавски суфикс -ъ (< *-os)/-а. Во неговата основа се наоѓа личното име *Кобил(а)* кое се наоѓа и во оронимот *Кобилџа Глава*. Личното име *Кобил* се среќава во руската антропонимија, а личното име *Кобила* е засведочено во полската топонимија: *Kobylin*, *Kobylińo*³⁸. Потамонимот *Кобилишчица*, регистриран во 14 век, секако се однесува на денешната река *Отља*. Ова име е изведено од синтагмата **Кобилска* (*Река*) чијшто придавски дел е образуван од името на селото *Кобило*/*Кобила* со придавскиот суфикс -ск-, а потоа придавката е супстантивизирана со суфиксот -ица.

Отовица

Името на селото *Отовица* (Титоввелешко) не е регистрирано во постарп писмени споменици. Неговите потврди датираат од поново време. Так, В.

^{33а}М. А. Вујичић, Речник места у ослобођеној области Старе Србије, Београд, 1914, стр. 70; Систематски список на општини и населени места во СРМ, Скопје, 1981, стр.

³⁴Ѓордан Заимов, Български географски имена с -јъ, София, 1973, стр. 138.

³⁵Jan Svoboda, op. cit., ст. 169.

³⁶Ѓордан Заимов, Български..., стр. 138.

³⁷Ivan Duridanov, op. cit., стр. 138.

³⁸Franciszek Niekula, Nazwy miejscowe z sufiksami -ow-, -in- na obszarze Wielkopolskie i Malopolskie, Wrocław, 1971, стр. 272.

К'нчов името на ова село го предава со формата *Отовиџа*, во воено-географската карта од 1916 година ојконимот е запишан со обликот *Хотовџа*, а во картата изработан од Јаранов името на селото е обележено како *Отовиџа*³⁹. Во списокот на општините и населените места во СР Македонија од 1981 година ојконимот е регистриран во обликот *Отовиџа*⁴⁰. Денес месното население своето село го именува како *Отовиџа*, а етниците се *отовичанец* (м), *отовичанка* (ж), *отовичани* (мн). Ктетикот од името на селото е *отовички*.

Разгледувајќи ги топонимските образувања со суфиксот *-иџа* (< *-itj-), Ј. Заимов, кој смета дека примарно име на селото е *Отовиџа*, искажал мислење дека во неговата основа се наоѓа личното име **Ото*, но притоа го допушта и името *Отовиџа* за кое вели дека е образувано со суфиксот *-овиџа*⁴¹. И. Дуриданов, пак, осивата на хидронимот *Отавиџа* ја изведува од апелативот **отава* 'сено од втора косидба'⁴². За етимологијата на овој ојконим покажал интерес и С. Роспонд, кој го отфрла мислењето дека неговата основа е изведена од личното име *Ото* и се определува за гледиштето дека основата на ојконимот *Отовиџа*/*Отавиџа*, што го изедначува со *Отовиџа*, потекнува од општословенскиот земјоделски термин *отава* 'нова трева која расте по покосената'⁴³.

Според нашето мислење, за примарно име на селото треба да се смета обликот *Отавиџа* затоа што неговото име, всушност, е метонимиско, односно преземено од името на реката *Отавиџа* 'притока на Рудничка Река → притока на Вардар'⁴⁴, а најверојатно така гласела порано и дијалектната форма, на селото. Оттука произлегува дека за официјална стандардизирана форма на името на селото треба да се претпочита формата *Отавиџа*. Денешниот облик *Отовиџа* е секако добиен по пат на аналогните дејствувања на топонимите образувани со суфиксот *-овиџа*, сп. *Тисовиџа*.

И покрај тоа што немаме сигурни историски потврди за името на потамонимот *Отавиџа*, може да претпоставиме дека неговата постара форма била **Хотавиџа*. Во тој случај потамонимот **Хотавиџа* за нас претставува посесивно топонимиско образување изведено од постара атрибутска синтагма **Хотава* (*Река*) чијашто придавска компонента е супстантивизирана со суфиксот *-иџа*, по отпаѓањето на географскиот апелатив *река* како недоволно изразен во јазичната комуникација. Придавската компонента од синтагмата **Хотава* е образувана од личното име *Хотав* со посесивниот придавски суфикс *-џа* (< *-os) во формата за женски род *-а*. Личното име *Хотав* е хипо-

³⁹В. К'нчов, *op. cit.*, стр. 456; Топографска карта 1 : 200 000, 1916; Д. Јаранов, Карта.

⁴⁰Систематски список на општини и населени места во СРМ, Скопје, 1981, стр. 70.

⁴¹J. Zaimov, Die bulgarischen Ortsnamen auf *-ist- aus *-itj- und ihre Bedeutung für die Siedlungsgeschichte der Bulgaren in den Balkanländern, *Balkansko ezikoznanie*, IX, 2, Sofia, 1965, стр. 55.

⁴²Ivan Duridanov, *op. cit.*, стр. 100.

⁴³Stanisław Rospond, Struktura i stratygrafia toponimów typu *-išt-* w Bułgarii i Macedonii, *Onomastica jugoslavica*, 3—4, Zagreb, 1973—1974, стр. 122; Petar Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, knj. II, Zagreb, 1972, стр. 577.

⁴⁴J. Цвијић, *Основе за географију и геологију Македоније и Старе Србије*, I, Београд, 1906, стр. 207.

користично име коешто е изведено од хипокористикот *Хото* (: *Хотимир*, *Хотислав* и сл.) со антропонимскиот суфикс *-ав*. Како антропонимски деривациски елемент суфиксот *-ав*, според мислењето на Р. Бошковиќ, е добиен, всушност, на релацијата скратено име наспрема основно на тој начин што скратеното име (*Радослџ*) се сфатило како основно име, а основното име (*Радославџ*) како изведено при што нивниот суфиксен однос се манифестира преку елементот *-ав* кој во јазичното чувство се издвоил како суфикс и почнал да се додава на старите прасловенски хипокористични форми. Овој нов суфикс, добиен по пат на псевдодеривациска постапка⁴⁵, во средниот век бил продуктивен зборообразувачки елемент и се употребувал за образување на лични имиња во словенските јазици. Личните имиња образувани со суфиксот *-ав* се присутни во одделни антропонимски системи на словенските јазици: срхр. *Bogav*, *Dobrav*, *Milav*, чеш. **Chrastav*, *Zoran*, а за неговата продуктивност особено дознаваме од личните имиња образувани со полиморфемниот суфикс *-авец*, кој е добиен со проширување на суфиксот *-ав* со деминутивниот суфикс *-џ*: срхр. *Белаваџ*, *Бораваџ*, *Добраваџ*, *Драгавџ*, *Дубраваџ*, *Милаваџ*, чеш. **Milavec*, *Ratavec*, *Radnavec*⁴⁶, мак. *Богаец*. Неговата позиција во антропонимскиот систем бида зацврстена, секако, и од влијанието на постојниот придавски суфикс *-ав*.

Отуње

Писмените потврди за името на селото *Отуње* (Тетовско) датираат од 15 век. Во турските пописни дефтери бр. 12 од 1452—1453 година и бр. 4 од 1467—1468 година името на селото е забележено со формата *Хотуле*: *Х-т-у-л-е*, а во 16 век ојконимот е документираан во турскиот пописен дефтер од 1568—1569 година во обликот *Хотуње*⁴⁷. Во подоцнежниот период името на селото *Отуње* е регистрирано во повеќе географски студии и карти. Во студијата на Веркович ојконимот е забележен со формата *Отунје*, а К'нчов го бележи како *Отуње*, а така е запишано и во картата на Јаранов⁴⁸. Денешното официјално име на селото е *Отуње* како што го изговара и месното население. Неговите етници се: *отун'чанин* (м), *отун'чанка* (ж), *отун'чани* (мн), а ктетикот е *отун'ски*.

Името на селото *Отуње* претставува посесивна топонимска формација добиена од постара придавска синтагма **Хотуње* (*Село*), а нејзиниот придавски дел е образуван од личното име *Хотун* со посесивниот придавски

⁴⁵Радосав Бошковиќ, *Iz onomastičke derivacije i povodom nje*, Одабрани чланци и расправе, Титоград, 1978, стр. 438.

⁴⁶Милица Грковиќ, *Речник...*, стр. 34, 42, 131; Милица Грковиќ, *Имена у Дечанским хрисовуљама*, Нови Сад, 1983, стр. 72; Jan Svoboda, *op. cit.*, стр. 173.

⁴⁷Методија Соколоски, *Тур. док.*, III, стр. 73; Методија Соколоски, Александар Стојановски, *Тур. док.*, стр. 374; Методија Соколоски, *Турски документи за историјата на македонскиот народ*, опширен пописен дефтер за Скопскиот санџак од 1568—69 година, VI/I, Скопје, 1984, стр. 372 (понатаму: *Тур. док.*, VI/I).

⁴⁸С. М. Веркович, *Топографическо-этнографический очеркъ Македоніи*, С.-Петербург, 1889, стр. 351; В. К'нчов, *op. cit.*, стр. 510; Д. Јаранов, *Карта*.

суфикс *-јѣ* во формата за среден род *-је*⁴⁹. Исчезнатото лично име *Хотун* е образувано со антропонимскиот суфикс *-ун* од хипокористиците *Хот*, *Хото* (: *Хотибор*, *Хотимир* и сл.). Во антропонимскиот систем на словенските јазици суфиксот *-ун* се употребувал за образување на лични имиња: срхр. *Братун*, *Видун*, *Владун*, *Горун*, *Добрун*, *Мирун*, *Радун*, буг. *Богун*, *Ботун*, *Галун*, *Малун*, *Младун*, *Сладун*, пол. *Bogun*, **Borun*, *Ciechun*, *Radun*, **Sietun*, полаб. *Dargun*, *Dobrun*, *Trebut*, рус. *џарун*, чеш. **Orahun*, **Hostun*, **Chotun*, **Sestrin*⁵⁰. Антропонимските деривати со суфиксот *-ун* се познати и во македонската антропонимија: *Благун*, *Братун*, *Владун*, *Добрун*, *Драгун*, *Милун*, *Радун*, *Славун*, како и личните имиња *Горун*, *Гостун*, *Крајчун* кои се наоѓаат во основата на топонимите *Горуново* (село во Драмско), *Гостун* (село во Неврокопско), *Крајчуница* (Стиник, Струмичко) и други.

Отушишта

Ојконимот *Отушишта* (село во Тетовско) е документиран во турскиот пописен дефтер од 1452—1453 година во формата *Атушишта* и *Отушишта*, со формата *Отушишта* селото е регистрирано и во турскиот пописен дефтер бр. 4 од 1467—1468 година, а во турскиот пописен дефтер од 1568—1569 година името на селото е забележено како *Отушиште*⁵¹. Во еден запис од 1841 година името на селото се споменува во обликот *Отушица*, со формата *Отушица* ојконимот е регистриран кај К'нчов, а така е запишан и во картата на Јаранов⁵². Во именикот на населените места во Југославија од 1930 година името на селото е забележено како *Отушиште*, а како *Отушиште* е регистрирано во списокот на општините и населените места во СР Македонија од 1981 година⁵³. Месното население своето село го именува како *Отушишта*, а етниците се: *отушанин* (м), *отушанка* (ж), *отушани* (мн). Ктетикот од овој ојконим е *отушки*.

С. Роспонд и Ј. Заимов ојконимот *Отушишта* го сметаат за патронимично име образувано со суфиксот **-иј-* од личното име *Отуш* изведено од **Ото*⁵⁴.

Името на селото *Отушишта*, спред нашето мислење, претставува посесивно топонимско образување. Прво, тоа може да претставува елиптично име добиено од постара атрибуциска синтагма **Хотушишта* (*Вьсь*) чијашто придавка е образувана од патронимиското име **Хотушиштѣ* со посесивниот придавски суфикс *-ъ* (< **-os*), односно со меката варијанта *-ь* во формата за

⁴⁹Ѓордан Заимов, Български..., стр. 138.

⁵⁰Милица Грковић, Речник..., стр. 46, 53, 55, 66, 79, 137, 168; Стефан Илчев, op. cit., стр. 79, 85, 124, 317, 341, 455; Maria Malec, Staropolskie..., стр. 143; Jan Svoboda, op. cit., стр. 162.

⁵¹Методија Соколки, Тур. док., III, стр. 50, 92; Методија Соколки, Александар Стојановски, Тур. док., стр. 323; Методија Соколки, Тур. док., VI/I, стр. 257.

⁵²Љуб. Стојановић, Стари српски записи и натписи, књ. V, Београд, 1987, стр. 316; В. Кънчов, op. cit., стр. 510; Д. Јаранов, Карта.

⁵³Rečnik — imenik mesta Kraljevine Jugoslavije, Beograd, 1930, стр. 331; Систематски список на општини и населени места во СРМ, Скопје, 1981, стр. 70.

⁵⁴Stanisław Rospond, op. cit., стр. 35; J. Zaimov, Die bulgarischen Ortsnamen ..., стр. 55.

женски род *-a*⁵⁵. Патронимското име **Хотушишитъ* е образувано од синтагмата **Хотушишитъ (син)*, чијшто придавски дел е образуван со суфиксот *-ъ*, односно со варијантата *-ь*, и личното име *Хотуш*, а потоа со отпаѓањето на именскиот член од синтагмата, придавката е супстантивизирана со суфиксот *-ишитъ* < **-iĭŝo*, кој се карактеризира со патронимско значење. Второ, името на селото *Отушишта* може да се изведе од некогашна придавска форма **Хотуша (Вьсь)* чијшто придавски дел е образуван со придавскиот суфикс *-ъ* односно со варијантата *-ь* од личното име *Хотуш* или со придавскиот суфикс *-ъ* од личното име **Хотух*, а потоа е извршена супстантивизација со именскиот суфикс *-ишта* (< **-iĭŝa*). Личното име *Хотуш*, што се крие во основата на ојконимот *Хотушишта* > *Отушишта* е изведено од хипокористикот *Хот(о)* (: *Хотимир Хотислав* и сл.) со антропонимскиот суфикс *-уш*. Во антропонимскиот систем на словенските јазици хипокористичниот суфикс *-уш* претставува продуктивен зборообразувачки елемент за образување на лични имиња: срхр. *Драгуш, Милуш, Његуш, Славуш*, буг. *Белуш, Боруш, Братуш, Добруш, Недуш, Стануш*, словен. *Raduš, Svetuš*, пол. *Bodusz, Bratusz, Drogusz, Malusz, Mitusz, *Rostusz*, рус. *Богуш, Октуш*, чеш. *Běluš, Blahuš, Děduš, Dobruš, Hoduš, Mladuš, *Třebuš*⁵⁶. Неговата продуктивност е одразена и во нашата антропонија во која суфиксот *-уш* се употребува за образување на лични имиња како од словенски така и од несловенски основи: *Андрџуш, Ануш, Благуш, Богуш, Витуш, Гогуш, Димуш, Драгуш, Ѓоруш, Едуш, Матуш, Никуш, Трџуш, Цветуш*.

Оча

Во областа Порече се наоѓа реката *Оча* којашто му припаѓа на сливот на реката Треска во која се влива како десна нејзина притока. Во близината на реката *Оча* се наоѓаат селата *Тажево* и *Брезница* (Бродско).

За потеклото на потамонимот *Оча* во досегашната научна литература се искажани повеќе мислења. Според Ј. Заимов, потамонимот *Оча Река* претставува топонимско образување деривувано со посесивниот придавски суфикс *-ъ*, а неговата основа ја изведува од апелативот *отец*, стсл. *отъчъ* од *отъць*⁵⁷. Разгледувајќи ја етимологијата на овој потамоним, И. Дуриданов искажува мислење дека *Оча (река)* потекнува од праслов. **Akis* кое го поврзува со литванскиот хидроним *Akis*⁵⁸. О. Иванова при објаснувањето на етимологијата на ојконимот *Очитала* (село во Делчевско), кој го изведува од апелативот *очи*, мн. од *око* од праслов. **око-*, **оџес-* со значење '1. oculus 2. (метафора) извор' и гл. *нали* 'грее, гори, пече', а за поткрепа на нејзината хипотеза, меѓу другите македонски топоними изведени од апел. *очи*, сп. *Бели Оче* 'пла-

⁵⁵Радмило Маројевиќ, Посесивне изведенице у староруском језику, Београд, 1985, стр.

⁵⁶Милица Грковиќ, Речник..., стр. 82, 135, 149, 180; Maria Malec, Staropolskie..., стр. 92; Jan Svoboda, op. cit., стр. 152.

⁵⁷Иордан Заимов, Български..., стр. 139.

⁵⁸Ivan Duridanov, op. cit., стр. 73.

нинско место со студена вода' (Буф, Леринско), ги наведува и потамонимите *Мала Оча* и *Оча* (Тажево, Бродско)⁵⁹.

Според нашето мислење, потамонимот *Оча* претставува елиптично име добиено од придавската синтагма *Оча Река* чијашто првобитна форма била **Хотъча Река*. При образувањето на придавскиот дел од синтагмата учествува посесивниот суфикс *-јъ* во обликот за женски род *-ја*, а во основата лежи личното име *Хотъчъ*. Деминутивното име *Хотъчъ* е изведено од хипокористичното име *Хот(о)* (: *Хотислав*, *Хотомир* и сл.) со деминутивниот суфикс *-ъць > -ецъ*. Личното име *Хотъчъ* е засведочено и во основата на чешкиот топоним *Chotec*. Во антропонимскиот систем на словенските јазици деминутивниот суфикс *-ъць > -ецъ* претставува продуктивна зборообразувачка морфема за образување на деминутивни лични имиња: срхр. *Voljac, Bratac, Dabac, Dražac, Ljubac, Milac, Pribac*, словен. *Svetec, Videc*, чеш. *Belec, Črnes, Dobec, Domec, Chotec, Milec, Radec*, рус. *Белотелец, Воронеж, Дедилец, Домец, Зубец, Коренец, Сивец*, буг. *Братец, Добрец, Малец, Милец*⁶⁰. Деминутивните лични имиња образувани со суфиксот *-ъць > -ецъ* се засведочени и во македонската антропонимија: *Боговец, Братилъчъ, Владъчъ, Грубъчъ, Липъчъ, Радовъчъ, Рајковец, Хлапъчъ*, а нивното присуство особено е забележително во составот на многу топонимски единици: *Белъчъ, Вранъчъ, Жилъчъ, Журъчъ, Инъчъ, Чрнъчъ* кои се наоѓаат во основата на ојконимите *Белче, Вранче, Жилче, Журче, Инче, Црнче* и други.

На нашата јазична територија е посведочено исчезнатото село *Хоча* што е документирано во Продромскиот поменик, чишто записи се датираат од 15—18 век, издаден од Григорович⁶¹. Каде се наоѓало селото *Хоча* не е познато, но, бидејќи во поменикот се регистрирани села, главно, од западна и јужна Македонија, особено од Велешката, Прилепската и Битолската област, не е исклучена можноста ова село да било лоцирано некаде во Поречката област, односно во непосредна близина на реката *Оча*. Имено, името на селото *Хоча* може да претставува метонимско име добиено од името на реката *Оча*, т. е. од постарата форма **Хоча < *Хотъча < *Хотъча Река*.

Оштава

Историските потврди за името на селото *Оштава* (Мегленско) се засведочени во турските пишани извори од 16 век. Во турскиот пописен дефтер од 1570—1573 година името на селото е регистрирано со формата *Хоштава*⁶². К'нчов ојконимот го бележи со две форми: *Ошцава (Хошцава)*⁶³.

⁵⁹Олга Иванова, Месните имиња на областа по сливот на Брегалница, Скопје, 1982, стр. 112—113.

⁶⁰Jan Svoboda, op. cit., стр. 141; А. М. Селищев, Происхождение..., стр. 123; Йордан Заимов, Български именик..., стр. 34.

⁶¹Споменик Српске Краљевске Академије наука, III, Београд, 1890, стр. 188.

⁶²Александар Стојановски, Турски документи за историјата на македонскиот народ, опширен пописен дефтер за Кустендилскиот санџак од 1570 година, т. V, кн. IV, Скопје, 1985, стр. 130, 147.

⁶³В. К'нчов, op. cit., стр. 489.

Документираната ојконимиска форма од 16 век допушта за постаро име на селото да го сметаме обликот *Хоштава* коешто можеме да го подредиме во топонимските посесивни образувања. Ојконимот *Хоштава* е елиптично име изведено од поранешна атрибуциска синтагма **Хоштава (Вѣсь)* чијшто придавски дел е образуван со посесивниот придавски суфикс -ѣ (* < -os) во формата за женски род -а. Во основата на ојконимот се наоѓа исчезнатото лично име *Хоштав*. Хипокористичното име *Хоштав* е образувано со антропонимскиот суфикс -ав од личното име *Хошт* изведено од скратеното име *Хот* (: *Хотимир*, *Хотислав* и сл.) со хипокористичниот суфикс -јѣ како што се образувани хипокористиците, на пример, во срхр. *Dešь* < *Des -јѣ* (< *Desislav*), *Milъ* < *Mil-јѣ* (< *Miloslav*), *Vladъ* < *Vlad-јѣ* (< *Vladislav*), стчеш. *Beř* < *Ber-јѣ* (< *Berislav*), *Draž* < *Drag-јѣ* (< *Dragoslav*), струс. *Roža* < *Rod-јѣ* (< *Rodislav*), стпол. *Budza* < *Bud-јѣ* (< *Budislav*)⁶⁴. Потврда за соодветно антропонимско образување наоѓаме во чешката антропонимија. Имено, личното име *Hoščava*, кое е засведочено во старочешкиот антропонимски фонд, е исто така образувано со суфиксот -ав(a) од хипокористичното име **Hošč* изведено од скратеното име *Host* со хипокористичниот суфикс -јѣ од антропонимот *Hortimir*: *Host* + -јѣ > *Hoščь* + -ав(a) > *Hoščava*. Во нашата антропонимија е засведочено, како што видовме погоре, личното име *Хотав* во хидронимот *Хотавица* (в. *Отавица*).

ОШТИН

Во близината на реката Томорица, притока на Девол, се наоѓа селото *Оштин*, кое административно припаѓа кон градот Берат, Албанија. Името на ова село е регистрирано во воено-географската карта од 1898 година каде е запишано во обликот *Ostin*, а со формата *Оштин* го бележи и А. Селищев во картата издадена во неговата работа за словенското население во Албанија^{64а}.

Името на селото *Оштин* претставува елиптично топонимско образување со посесивно значење кое потекнува од некогашна синтагматска форма **Хоштин (Дол)*, **Хоштин (Рид)*, чијшто придавски член е образуван со посесивниот придавски суфикс -ин. Во основата на ојконимот се крие личното име *Хошта*. Хипокористикот *Хошта* е образуван со помош на хипокористичниот суфикс -а од хипокористичното име *Хошт* изведено од личното име *Хот* (: *Хотимир*, *Хотислав* и сл.) со хипокористичниот суфикс -јѣ. Според овој модел се образувани хипокористиците во српскохрватскиот јазик *Грађа*, *Драђа*, *Дража*, *Дружа*, *Раја*, *Раша*.

ОШЧИМА

Името на селото *Ошчима* (Леринско) за прв пат се споменува во турските пишани извори од 16 век. Така во турскиот пописен дефтер од 1569 година

⁶⁴Радосав Бошковић, *Око неких старосрпских личних хипокористика*, Одабрани чланци и расправе, Титоград, 1978, стр. 415.

^{64а}Generalstabskarten, Wien, 1898; А. М. Селищев, *Славянское население ...*, Карта.

овој ојконим е регистриран со формата *Оштина*⁶⁵. Во военогеографската карта од 1900 година името на селото е забележено како *Oština*, а во студијата на М. Фасмер за словенската топонимија во Грција ојконимот е предаден со грчката форма *'Ostima*⁶⁶. Кънчов името на селото го бележи во обликот *Ошчима*, а во картата на Јаранов е обележено како *Ошима*⁶⁷. Неговата дијалектна форма е *Ошчима*.

Ојконимот претставува посесивно топонимско образување кое е добиено од постара синтагматска форма **Хоштина* (*Въсь*) чијашто придавска компонента е образувана од личното име *Хоштим* со придавскиот суфикс *-ъ* (< **-os*) во формата за женски род *-а*. Личното име *Хоштим* може да претставува дериват изведен од хипокористикот *Хошт* од *Хот* + *-jъ* (: *Хотимир*, *Хотислав* и сл.) со антропонимскиот суфикс *-им* или пак претставува скратено име од сложеното лично име *Хоштимир* кое го среќаваме во именикот на лични имиња подготвен од Ј. Заимов⁶⁸. Инаку, суфиксот *-им* е непродуктивен деривациски елемент и неговото присуство во антропонимскиот систем на словенските јазици е доста ограничено: пол. *Borzum*, *Cieszum*, *Myslim*, *Radzim*, чеш. *Blažim*, *Držim*, **Hořim*, **Tušim*, **Vlašim*⁶⁹. Овој суфикс како антропонимски зборообразувачки елемент настанал кај старите лични имиња од типот на *Будим* (< *Будимир*), *Велим* (< *Велимир*), *Десим* (< *Десимит*), *Радим* (< *Радимир*), *Хотим* (< *Хотимир*) на тој начин што по пат на перинтеграција се издвоил како суфикс *-им* кој потоа почнал да се додава и на други скратени или деривувани лични имиња. Во нашата топонимија се среќаваат и други ојконими во чијашто основа се наоѓаат лични имиња образувани со овој суфикс. Така, на пример, во основата на името на селото *Бутим* (Драмско) се наоѓа личното име *Бутим*, во основата на името на селото *Бучим* (Штипско) се крие личното име *Бучим*, а во основата на ојконимот *Обидим* (село во Неврокопско) лежи личното име *Обидим*.

Тетово

Писмени податоци за името на градот *Тетово* наоѓаме во грчките и словенските извори од 13 век. Името на градот со формата *χτετοβα* за прв пат се споменува кај охридскиот архиепископ Хоматијан (1216—1234)⁷⁰. Во словенските извори првпат неговото име се споменува во Виргинската грамота на бугарскиот цар Константин Асен од 1258 година каде се опишани даровите на скопскиот манастир Св. Георги-Горг Скопски: *села въ Положскои области... Хтѣтовска бразда*, а потоа во Милутиновата грамота од 1299—1300 година дадена на истиот манастир каде името на градот е запишано во обликот *Хтѣто-*

⁶⁵Методија Соклоски, Костур и Костурско во XVI век, Прилози — МАНУ, Одделение за општествени науки, X, 1, Скопје, 1979, стр. 98.

⁶⁶Generalstabskarten, 39°41' Monastir, Wien, 1900; M. Vasmer, Die Slaven in Griechenland, Berlin, 1941, стр. 194.

⁶⁷В. Кънчов, op. cit., стр. 565; Д. Яранов, Карта.

⁶⁸Йордан Заимов, Български именник..., стр. 233.

⁶⁹Maria Malec, Staropolskie..., стр. 133; Jan Svoboda, op. cit., стр. 162—163.

⁷⁰Р. М. Грујић, Полошко-тетовска епархија и манастир Лешак, ГСНД, кн. XII, стр. 38.

ва: да дава закону о царинуу -акоже оу Хтѣтовои и оу Грачаницу⁷¹. Името на овој град се споменува и во Душановата грамота од 1337 година со која се подаруваат имоти на манастирот Трескавец кај Прилеп во која е употребена формата *Хтѣтово: въ Хтѣтовѣ на крѣпеньсѣ мѣстѣ*⁷². Името на градот *Тетово* е регистрирано и во Душановата грамота од 1346 година со која се подаруваат имоти на тетовскиот манастир Св. Богородица каде е забележено: *Село Хтѣтова, въ немъ же манастиръ светѣе Богородице и чудотворице хтѣтовѣскѣе, И трѣъ що тѣтъ оу Хтѣтовои, манастиръ оу Хтѣтовѣ*, како и во брѣвиото на манастирот Св. Богородица датирано исто така од 1346 година каде стои: *како заходи поутъ штъ Хтѣтове, къ матери божиеи оу Хтетовоу, кѣда бѣше мои братъ Блахо епископъ оу Хтѣтовѣ*⁷³. Во Душановата грамота од 1348 година со која се подаруваат имоти на манастирот Хиландар е забележено *Село Хтѣтова...*, а во Душановата грамота исто така од 1348 година, со која се подаруваат имоти на манастирот Св. Архангели Михаил и Гаврил кај Призрен, се споменува ојконимот *Тетово: а мѣгѣ моу съ Хтѣтовомъ*⁷⁴. Во словенските споменици од 16 век името на градот е забележено во еден запис од 1565 година: *богохрањимаго мѣста Хтетова*, како и во поменикот на манастирот Матка каде е запишано: *место Тетово*⁷⁵. Во турските пишани извори името на градот е документирано во 15 век. Во турскиот пописен дефтер од 1452—1453 година градот е запишан со своето старо име, но тогаш сѐ уште како село: *Село Ихтетова* (запишано *И-х-т-в-а*)⁷⁶. Со формата *Тетова* ојконимот е регистриран во вакуфнамето на Мехмед бег од 20. В 1463 година каде е запишано: *Tetova*⁷⁷. Во некои турски извори од тој период името на градот се среќава во формите *Ихтетова* и *Тетовада*⁷⁸.

Турското име на градот *Тетово* — *Калканделен* (тур. *kalcan* 'штит, засолниште' и *delen* од *delmen* 'пробива') е забележено во турскиот пописен дефтер бр. 4 од 1467—1468 година каде стои: *Katkandelen*, потоа со ова име градот се споменува и во вакуфнамето дадено на џамијата Кебир Мехмед Челеби во Скопје од 3. II 1470 година: »... и за свети месџид и имарет које је подигао у касабѣ *Калканделен* (запишано *Kalkandelen*)«, а во турскиот пописен дефтер од 1567—1568 година е запишано: *Nahiye-i Katkandelen*⁷⁹.

⁷¹Г. И. Ильинский, Грамоти болгарскихъ царей, Москва, 1912, стр. 15; Владимир Мошин, Споменици за средновековната и поновата историја на Македонија, т. I, Скопје, 1975, стр. 236.

⁷²Гласник Српског ученог друштва, XI, Београд, 1872, стр. 135.

⁷³Ст. Новаковић, Законски споменици српских држава средњега века, Београд, 1912, стр. 657, 659; Владимир Мошин, Споменици за средновековната и поновата историја на Македонија, т. III, Скопје, 1973, стр. 287, 289, 291.

⁷⁴Ст. Новаковић, op. cit., стр. 422; Гласник Српског ученог друштва, XV, Београд, 1876, стр. 304.

⁷⁵Љуб. Стојановић, Стари српски записи и натписи, књ. I, Београд 1982, стр. 201; А. М. Селицев, Македонские..., стр. 22.

⁷⁶Методија Соколки, Тур. док., III, стр. 103.

⁷⁷Глиша Елезовић, Турски споменици, кн. I, Београд, 1940, стр. 44.

⁷⁸Глиша Елезовић, Ibid; А. Стојановски, Неколку нови податоци за градот Тетово од XV и XVI век, Историја, бр. 2, Скопје, 1967, стр. 92.

⁷⁹Методија Соколки, Александар Стојановски, Тур. док., стр. 293; Глиша Елезовић, op. cit., стр. 138; Методија Соколки, Тур. док., VI/I, стр. 233.

Во етнографските карти на Македонија градот Тетово е најразлично одбележуван. Во етнографската карта на Шафарик од 1842 година стои *Hetovo*. Во картата од 1847 година Ами Буе го забележал како *Tetovo*. Во 1867 година во Москва била приготвена една етнографска карта на словенските народности изработена од рускиот етнограф Миркович во која *Тетово* е забележено со формата *Хѣтѣво*. Во етнографските карти од поново време, од 1912 година е забележано *Калканделен (Тетово)*. Името *Калканделен* се среќава уште во етнографската карта на Лежан од 1861 година, на Сакс од 1877 година и други. Кај К'нчов името на градот е забележено во обликот *Тетово*. Денешниот официјален облик на името е *Тетово*, а месното население својот град го именува како *Тетоо*. Етниците од овој ојконим се: *тетоец* (м), *тетовка* (ж), *тетовци* (мн), а ктетикот е *тетоски*.

Ојконимот *Тетово* < *Хѣтѣво* претставува елиптично име со посесивно значење кое потекнува од некогашна атрибуциска синтагма **Хѣтѣвоа (Вѣсѣ)/ *Хѣтѣво (Село)*. При образувањето на придавскиот дел од синтагмата учествува придавскиот суфикс *-ов* во формата за женски род *-ова* односно во формата за среден род *-ово*. Во неговата основа се наоѓа личното име *Хѣтѣм(о)*⁸⁰. Личното име *Хѣтѣм(о)* претставува деривувано име со антропонимскиот суфикс *-т* од некое сложено лично име од типот на **Хѣтѣмирѣ*, **Хѣтѣславѣ* чијашто прва компонента *хѣтѣ* < *хѣтѣ* е изведена од стсл. глагол *хѣтѣти*. Потоа, дериватот *Хѣтѣт*, откако суфиксот *-т* ја изгубил својата функционалност, се проширил со хипокористичниот суфикс *-о*. Антропонимскиот суфикс *-т* во средниот век претставувал продуктивен деривациски елемент за образување на лични деминутивни имиња од типот на *Něta* < *Něgoslavъ*, *Voto* < *Bogoslavъ*, *Vlata* < *Vladislavъ*⁸¹. Р. Бошковиќ смета дека овој суфикс, кој не е постар од почетокот на 11 век, има деминутивно потекло и е добиен со издвојување кај личните имиња од типот на *Hranta* < *Hranъta*, *Milta* < *Milъta*, *Rašta* < *Rašъta* и тоа во нивната парадигма: *Hran-t-a*, *Hran-t-ě*, *Hran-t-u*, *Hran-t-o* итн. Подоцна суфиксот *-т* се употребувал за образување и на лични имиња од хипокористичните форми на *-е*: *Milet* < *Mile* и на *-о*: *Bogot* < *Bogo*, *Dobrot* < *Dobro*. Во македонската топонимија се присутни и други лични имиња образувани со овој суфикс. Личните имиња, на пример, *Белота*, *Борота*, *Доброта*, *Милета*, *Негота*, кои се наоѓаат во основата на ојконимите *Белотино* (село во Струмичко), *Боротино* (село во Прилепско), *Добротино* (село во Кавадаречко), *Милетино* (село во Тетовско), *Неготино* 'град', се образувани со суфиксот *-т* од хипокористиците *Бело*, *Бото*, *Добро*, *Миле*, *Него*, а потоа добиените деривати се проширени со суфиксот *-а*.

Фотилово

Името на селото *Фотилово* (Драмско) е регистрирано во Душановата грамота од 1348 година со која се подаруваат имоти на манастирот Ватонед

⁸⁰Во својот труд «Имената на нѣкои македонски градове», Македонски преглед, год. VII, кн. 4, Софија, 1932, стр. 4—5, Ст. Романски се осврнува кон етимологијата на името на градот *Тетово* и неговата основа ја изведува од личното име *Хѣтѣта*, *Хѣтѣта* за кое вели дека е образувано од гл. *хѣтѣти*, *хѣтѣти* со придавскиот суфикс *-тѣ*.

⁸¹Радосав Бошковиќ, *Iz onomastičke derivacije i povodom nje*, Одабрани чланци и расправе, Титоград, 1978, стр. 443.

на Св. Гора каде е запишано: $\tau\tilde{\eta}\ \chi\acute{o}\tau\omicron\lambda\iota\beta\omicron\nu$ ⁸². Во турскиот пописен дефтер од 1464—1465 година во вилаетот Кешишлик, што се наоѓа југоисточно од градот Сер, е регистрирано селото *Хотолово*⁸³ за кое сметаме дека е идентично со споменатото име во писмените извори од 14 век. Подоцна, во етнографската студија на К'нчов ова село е запишано како *Фотелиго* (*Фотилово*), а Ј. Цвијиќ го бележи во обликот *Фотолово*⁸⁴. Во воено-географската карта од 1940 година името на селото е забележано со формата *Fotolivo*, а во воено-географската карта од 1948 година ојконимот е обележен како *Fotolivi*⁸⁵. Денешната форма на името на селото е *Фотолово*, а се наоѓа југозападно од градот Драма.

Поаѓајќи од грчкиот облик на ојконимот, може да се констатира дека името на селото во говорот на месното население порано се изговарало како *Хотолово*. Оваа дијалектна форма на името е резултат на извршената редукција на неакцентираното *e* во гласот *и* така што неговата првобитна форма е *Хотолево*. Во денешната форма на ојконимот е одразен преминот на *x* во *ф* и замената на вокалот *o* со *и* од соседните слогови која уследила како резултат на наложувањето на суфиксот *-ово* под влијание на топонимите образуваани со овој суфикс.

Ојконимот *Фотилово* < *Хотолево* претставува посесивна елиптична форма која потекнува од првобитна придавска конструкција **Хотолево* (*Село*). Во основата на името на селото *Хотолево* се наоѓа личното име *Хотоле*, а при неговото образување учествува придавскиот суфикс со посесивно значење *-ев* во формата за среден род *-ево*. Личното име *Хотоле* е хипокористично име изведено од личното име *Хотол* со антропонимскиот суфикс *-е* како што е образувано и личното име *Радоле* од *Радол* (: *Радомир*, *Радослав* и сл.), коешто е документирано во нашиот антропонимски фонд. (в. Хотолишта).

Фотиништа

Името на селото *Фотиништа* (Костурско) за прв пат се споменува во турските пишани извори од 15 век. Така во опширниот пописен дефтер бр. 237 од пред 1445 година за вилаетот Калоња името на селото е запишано со формата *X-t-u-n-i-sh-t-a*⁸⁶. Потоа, неговото име го среќаваме во опширните пописни дефтери бр. 424 од 1530 и 1545 година и бр. 179 од 1569 година за Костурскиот вилает каде името е забележано во обликот *Хотуништа*, а во опширниот пописен дефтер бр. 235 од 1545 година и во бр. 182 од 1568 го-

⁸²А. Соловјев, В. Мошин, Грчке повеќе српских владара, Београд, 1936, стр. 144.

⁸³Александар Стојановски, Турски документи за историјата на македонскиот народ, опширен пописен дефтер од XV век, т. IV, Скопје, 1978, стр. 291, 294 (понатаму: Тур. док., IV).

⁸⁴В. К'нчов, op. cit., стр. 198; Ј. Цвијиќ, Основе за географију и геологију Македоније и Старе Србије, II, Београд, 1906, стр. 486.

⁸⁵Generalstabkarten, 42°41' Kavala, Wien, 1940; Karta Narodne Republike Makedonije, Razmer 1 : 300 000, Geografski institut Jugoslovenske armije, 1948 (спред државната граница од 1941 година).

⁸⁶Методија Соколоски, Турски документи за историјата на македонскиот народ, опширни пописни дефтери од XV век, т. II, Скопје, 1973, стр. 136 (понатаму: Тур. док., II).

дина за Леринската нахија ојконимот е регистриран со формата *Хотоништа*⁸⁷. Кај К'нчов името на селото е одбележено со обликот *Фотиница*, а Б. Миливојевиќ во неговата работа »Јужна Македонија« ојконимот го предава со формата *Фотиништа*⁸⁸. Месното население своето село го именува како *Фотиништа*.

Во досегашната научна литература етимологијата на овој ојконим била предмет на проучување во повеќе лингвистички работи. Ј. Заимов смета дека името на селото *Фотиништа* е образувано од личното име *Фотин* со патронимскиот суфикс **-itj-*, а М. Коробар-Белчева неговата основа ја изведува исто така од личното име *Фотин* коешто го поврзува со грчкото лично име *Φώτιος*^{88a}.

Од изнесените историски податоци за името на селото *Фотиништа* можеме да констатираме дека денешниот облик на ојконимот произлегува од неговата постара форма *Хотуништа*, засведочена во турските пишани извори од 15 и 16 век, со помош на извршените фонетски промени што настанале со текот на времето во говорот на месното население, односно со замената на почетното *x* со гласот *ф* и со замената на вокалот *y* со *и*, веројатно, под воздејството на вокалот *и* од суфиксот *-ишта* или под влијание на грчкото лично име *Фотин*.

Ојконимот *Фотиништа* < *Хотуништа* може да претставува посесивно елиптично име изведено од постара атрибуциска синтагма **Хотуништа (Въсь)* чијшто придавски член е образуван со придавскиот суфикс *-ъ*, односно со меката варијанта *-ь* во формата за женски род *-а*. Во неговата основа се наоѓа патронимското име **Хотуништъ* образувано од личното име *Хотун* од *Хот(о)* (: *Хотимир*, *Хотислав* и сл.) со придавскиот суфикс *-јъ*, а потоа добиената придавска елиптична форма е супстантивизирана со патронимскиот суфикс *-иштъ* < **-itja*: **Хотунјъ (син)* + *-иштъ* > **Хотуништъ* + *-а* > *Хотуништа*.

Името на селото *Фотиништа* < *Хотуништа* може да претставува и топонимска посесивна формација којашто произлегува од постара придавска синтагма **Хотуња (Въсь)* чијшто придавски дел е образуван од личното име *Хотун* со посесивниот суфикс *-јъ*, а потоа придавската елиптична форма е супстантивизирана со именскиот суфикс *-ишта* < **-itja*: **Хотунја (Въсь)* + *-ишта* > *Хотуништа*.

Фотовишта

На македонската јазична територија со името *Фотовишта* се именувани две села и тоа едното од нив се наоѓа во околицата на градот Неврокоп, а

⁸⁷Методија Соколки, Костур и Костурско..., стр. 99; Методија Соколки, Лерин и Леринско во XV и XVI век, Годишен зборник на Филозофскиот факултет на Универзитетот во Скопје, кн. 4, Скопје, 1978, стр. 91.

⁸⁸В. К'нчов, op. cit., стр. 265; Боровоје Милојевиќ, Јужна Македонија, Српски етнографски зборник, кн. XXI, Београд, 1921, стр. 52.

^{88a}Ј. Zaimov, Die bulgarischen Ortsnamen..., стр. 73; Марија Коробар-Белчева, Личните имиња заложени во ојконимијата на Леринско-костурскиот регион, Македонски јазик, год. XXXVI—XXXVII, Скопје, 1986, стр. 296.

второто во околицата на градот Драма. Во поновата научна литература и во географските карти имињата на двете села се регистрирани со формата *Фотовишта*. Така К'нчов името на селото во Неврокопско го предава во обликот *Фотовиша*, на картата од 1901 година ова село е обележено како *Fotovišta*⁸⁹, а на географската карта »Carte de la Macedonie« со размер 1 : 300.000, издадена во Софија во 1933 година, а преиздадена од »Мисла« во Скопје во 1990 година, имињата на двете села се забележени со обликот *Fotovišta*.

Во досегашната научна литература ојконимот *Фотовишта* обично се подредува во патронимските топонимски образувања на *-ишта* (< *-itj-), а неговата основа се изведува од личното име *Фото* од *Хото*, *Хоме*⁹⁰. Покрај ова толкување, ние ќе изнесеме и други можни решенија за поцелосно објаснување на неговата етимологија и структура.

При објаснувањето на ојконимот *Фотовишта*, и покрај тоа што немаме историски потврди, треба да појдеме од фактот дека неговата постара форма била **Хотовишта*. Промената на консонантот *х* во почетокот на името во *ф*, што се извршила веројатно во поново време, може да ја објасниме со аналогните дејствувања во јазикот, а пред сè со влијанието на личното име *Фоти* од грчкото *Φότιος*.

Ојконимот *Фотовишта* < *Хотовишта*, според нашето мислење, може да се подреди во посесивните топонимски образувања. Прво, тој може да претставува елиптично име кое произлегува од постарата синтагматска форма **Хотовишта* (*Въсь*) чијшто придавски член е образуван со посесивниот суфикс *-ъ*, односно со меката варијанта *-ъ* во формата за женски род *-а*, од патронимското име **Хотовиштъ*. Второ, ојконимот *Фотовишта* < *Хотовишта* може да се изведе од постара придавска синтагма **Хотова* (*Въсь*) чијашто придавка, којашто е образувана со придавскиот суфикс *-ов* во формата за женски род *-ова*, е супстантивизирана со именскиот суфикс *-ишта* (< *-itja). Во основата на ојконимот се наоѓа личното име *Хото* изведено од сложените антропоними *Хотислав*, *Хотомир* и сл. Трето, ојконимот *Фотовишта* < *Хотовишта* може да претставува елиптично топонимско образување добиено од првобитна придавска форма **Хотовишта* (*Въсь*) чијашто придавска компонента е образувана со посесивниот суфикс *-јъ* во формата за женски род *-ја*. Во основата на ојконимот **Хотовишта* тогаш би се наоѓало личното име **Хотовит*. Антропонимот **Хотовит* претставува сложено лично име составено од компонентата *хот-* од гл. *хотѣти* и од компонентата *-вит* од именката во стсл. *вѣтъ* 'господин' или од стсл. глагол *вѣтати* 'живее', кои се поврзани меѓусебе со партикулата *-о-*. Во овој модел на лични имиња спаѓаат личните имиња *Chotohost*, *Chotomir* кои се засведочени во рускиот, чешкиот и полскиот антропонимски фонд. Личните имиња образувани со компонентата *vit-/-vit* се познати во антропонимијата на словенските јазици: пол. *Witosław*, *Witomisł* во топонимот *Witomiśl*, буг. *Витомир*, рус. *Витослав*, срхр. *Витодраг*, *Витомисал*, чеш. *Vitorad*, *Dobrovit*, *Hostivit*, *Sěmovit*, полаб.

⁸⁹В. К'нчов, op. cit., стр. 495; Generalstabskarten 41°42' Džumaja, Wien, 1901.

⁹⁰Йордан Н. Иванов, Местните имена между Долна Струма и Долна Места, София, 1982, стр. 211.

**Vitol'ub*, **Vitogost*⁹¹. Во нашата онимија исто така се среќаваат лични имиња образувани со оваа компонента. Така во антропонимијата е познато личното име *Витомир*, а личното име *Требовит* се наоѓа во основата на ојконимот *Требовитишта* (село во Јанинско). Најприфатливо решение за нас претставува оваа последна претпоставка.

Фуштани

Името на селото *Фуштани* (Мегленско) се споменува за прв пат во грчките пишани извори од 11 век. Тоа е засведочено во грамотата на Алексеј I Комнин од 1089 година: *ἐν τῷ θέματι(ι) τῶν Μόγλεν(ων) διακείμενον Χωρ(ιον) [τῆν] Χοστιάν(ην)*⁹². Во поновата литература името на селото е регистрирано во етнографската работа на К'нчов каде е забележено со обликот *Фуштани*, а на воено-географската карта од 1900 година ојконимот е одбележен со формата *Fustani*⁹³.

Тргувајќи од реконструираната форма на ојконимот **Хвоштане*, Ј. Заимов смета дека името на селото е етничко образувано со суфиксот *-ане* од топонимите **Хвошт*, **Хвошти* (*дол*) и сл., а неговата основа ја поврзува со апелативот *хвошт* 'растение, *Equisetum arvense*⁹⁴.

Грчкиот облик на ојконимот овозможува да го определиме постарото име на селото како *Хоштџни*. Фонетските промени кои настаиле во изговорот на името се од поново време. Денешниот облик на ојконимот *Фуштани* е добиен со промена на почетното *х* во гласот *ф*, а како резултат на редукцијата неакцентуваното *о* се променило во *у*: *Хоштџни* > *Фуштџни*. Суфиксот *-џни* е резултат на извршеното прегласување на вокалот *а* од *-јани* < *-јани* во *џ* зад групата *шт*, а подоцна под дејството на аналогичјата е обновена формата на *-ани*: *Фуштџни* > *Фуштани*.

Со право Ј. Заимов ојконимот *Фуштани* го подредува во етничките топонимски образувања со суфиксот *-(j)ани*, но во однос на неговото потекло сметаме дека името на селото *Фуштани* < *Хоштџни* е изведено од топонимите **Хошта* (*Вьсь*), **Хоште* (*Село*) чијшто придавски дел е образуван со посесивниот суфикс *-јь*. Во основата на ојконимот се наоѓа хипокористичното име *Хот* коешто е добиено по пат на скратување од сложените двочлени антропоними *Хотомир*, *Хотислав* и слично.

Хотена

Во својата работа за словенските топоними во Грција М. Фасмер во областа на Кардика близу Трикала го споменува селото *Хотена*, кое го предава со неговата грчка форма *Χωτένα*⁹⁵.

⁹¹Jan Svoboda, op. cit., стр. 91.

⁹²Грчки извори за българската история, V, София, 1964, стр. 21.

⁹³В. К'нчов, op. cit., стр. 447; Generalstabskarten 40°41' Voden, Wien, 1900.

⁹⁴Йордан Заимов, Заселване..., стр. 178.

⁹⁵M. Vasmer, op. cit., стр. 99.

Името на селото *Хотена* а елиптично топонимско образување со посесивно значење коешто потекнува од некогашна придавска форма **Хотена* (*Вьсь*). Овој ојконим е образуван од личното име *Хотен* со придавскиот суфикс *-јь* во формата за женски род *-ја* или со придавскиот суфикс *-ъ* во формата за женски род *-а*. Хипокористичното име *Хотен* е изведено од скратеното лично име *Хот* (: *Хотимир*, *Хотислав* и сл.) со антропонимскиот суфикс *-ен*. Личното име *Хотен* е потврдено во антропонимскиот фонд на српскохрватскиот јазик, а го среќаваме и во основата на хидронимот *Hotenja* 'река во Словенија'⁹⁶. Во антропонимскиот систем на словенските јазици суфиксот *-ен* се употребувал за образување на хипокористици: чеш. **Drahen*, **L'uten*, *Pozden*, *Raden*, **Raten*, **Těchen*, *Třeben*, пол. *Godzien*, *Lubien*, *Milen*, *Ślawien*, *Sobien*, *Wojen*, буг. *Виден*, *Любен*, *Милен*, *Раден*, срхр. *Братен*, *Граден*, *Дражен*, *Крајен*, *Озрен*, *Прибен*, *Тврден*⁹⁷. Дериватите со суфиксот *-ен* се обични и во македонската антропонимија: *Добрен*, *Дражен*, *Крпен*, *Љубен*, *Милен*, *Мирен*, *Младен*, *Момен*, *Огнен*, *Раден*, *Стамен*, *Хлапен* и други.

Хотецев Млин

Микротопонимот *Хотецев Млин* (Охридско) е документиран во Душановата грамота од 1337 година со која се подаруваат имоти на манастирот Трескавец кај Прилеп: *ω-д- оубниџоу половиноу с виноградаџи сь млиномь Хотѣцевѣмь*⁹⁸.

Микротопонимот *Хотенцев Млин* претставува синтагматско образување со посесивно значење коешто е составено од придавски и именски член. Придавскиот член *Хотецев* е образуван од деминутивното име *Хотец* со придавскиот суфикс *-ев*, а именскиот член е претставен со апелативот *млин*.

Хотиште

Во турскиот пописен дефтер од 1570—1573 година е регистрирано исчезнатото село *Хотиште* кое во тој период припаѓало кон Кочанска нахија⁹⁹. Истоимено село е познато и во областа на градот Корча, Албанија, чиешто име со формата *Хотиште/Хотишта* го бележи А. Селишчев на картата издадена во неговата работа за словенското население во Албанија, а овој ојконим е забележен и на воено-географската карта од 1912 година од обликот *Hočišta*¹⁰⁰.

⁹⁶F. Bezlaј, Slovenska vodna imena, I, Ljubljana, 1961, стр. 213.

⁹⁷Jan Svoboda, op. cit., стр. 158; Maria Malec, Staropolskie ..., стр. 139; Стефан Илчев, op. cit., стр. 109, 310, 333, 416; Милица Грковић, Имена у Дечанским хрисовуљама, Нови Сад, 1983, стр. 78.

⁹⁸Гласник Српског ученог друштва, XI, Београд, 1872, стр. 136.

⁹⁹Методија Соколоски, Турски документи за историјата на македонскиот народ, опширни пописни дефтери од XVI век за Кустендилскиот санџак, т. V, кн. I, Скопје, 1983, стр. 183.

¹⁰⁰А. М. Селищев, Славянское население ..., стр. 271, Карта; Militärgeographisches Institut, Wien, 1912.

При објаснувањето на топонимите, А. Селишчев укажува дека основата на името *Хотиште* е изведена од коренот *хот-* од *хотѣти*¹⁰¹. Поопределено мислење за името на селото *Хотиште* искажал С. Роспонд кој смета дека ојконимот е образуван од личното име *Хот* од *Хотимир* со патронимскиот суфикс **-iij-*¹⁰². Ојконимот *Хотиште* може да се објасни и како посесивна топонимска единица којашто потекнува од првобитна атрибутска синтагма **Хотиште (Село)* чијшто придавски член е образуван со посесивниот суфикс *-ъ*, односно со меката варијанта *-ь* во формата за среден род *-е*. Во неговата основа може да се наоѓа патронимското име **Хотиштъ* коешто е изведено од личното име *Хот* (: *Хотислав*, *Хотомир* и сл.) со патронимскиот суфикс *-иштъ* < **-iijъ*. Во соновата на ојконимот може да се крие и личното име *Хотиште* коешто е образувано од личните имиња *Хот*, *Хото* со антропонимскиот суфикс *-иште*, сп. *Отиштино*.

Хотово

Името на селото *Хотово* (Мелничко) за прв пат е забележено во историјата на Георги Акрополит од околу 1250 година каде стои: *καὶ Χοτοβδος*¹⁰³. Овој ојконим кај Кънчов е регистриран со формата *Хотово*, а во истиот облик е одбележен и на картата на Јаранов¹⁰⁴.

Ојконимот *Хотово* претставува посесивно елиптично име добиено од постара синтагматска форма **Хотово (Село)* при чиешто образување учествува придавскиот суфикс со посесивно значење *-ово*. Во основата на името на селото *Хотово* се наоѓа личното име *Хото*. Хипокористикот *Хото* е деривувано име образувано од скратеното лично име *Хот* (: *Хотимир*, *Хотислав* и сл.) со хипокористичниот суфикс *-о* кој, според Р. Бошковиќ, има фамилијарно потекло¹⁰⁵. Во македонската антропонимија суфиксот *-о* се одликува со голема продуктивност во образувањето на личните имиња. Хипокористичите со овој суфикс кај нас се посведочени многу рано. Во словенските писмени споменици од 14 век, на пример, се среќаваат личните имиња: *Бело*, *Беро*, *Будо*, *Грозо*, *Густо*, *Драго*, *Него*, *Прибо*, *Радо*, *Славо*, *Стано*, *Тихо*. *Чрно*.

Хотогошта

Името на исчезнатото село *Хотогошта* (Демирхисарско) е документирано во турскиот пописен дефтер за Демирхисарскиот вилает од 1464—1465 година каде е одбележено со формата *Хотогошта*¹⁰⁶. М. Соколоски ова село

¹⁰¹А. М. Селишчев, Славянское население ..., стр. 271.

¹⁰²S. Rospond, op. cit., стр. 15.

¹⁰³Грџки извори за българската история, VIII, София, 1971, стр. 176.

¹⁰⁴В. Кънчов, op. cit., стр. 490.

¹⁰⁵Радосав Бошковиќ, Iz onomastičke derivacije i povodom пје, Одабрани чланци и расправе, Титоград, 1978, стр. 442.

¹⁰⁶Александар Стојановски, Тур. док., IV, стр. 43.

го идентификува со денешното село *Фотовишта*, кое се наоѓа северно од Неврокоп, но ние не можеме да го прифатиме засега ова негово мислење, бидејќи сè уште не располагаме со сигурни податоци коишто би потврдиле дека се работи за исто село, а според нивната јазична структура би можело да се мисли дека се тоа две различни села од кои селото *Хотогошта*, кое во споменатиот пописен дефтер од 15 век има регистрирано само 13 семејства, подоцна било раселено.

Ојконимот *Хотогошта* е елиптично топонимско образување со посесивно значење кое настанало од некогашна атрибуциска синтагма **Хотогошта (Вьсь)*. Во основата на името на селото се крие личното име *Хотогост*, а при неговото образување учествува посесивниот суфикс *-јь* во обликот за женски род *-ја*. Личното име *Хотогост*, кое се однесува кон најстариот словенски антропонимски фонд, претставува сложено двочлено име составено од компонентата *хот* од стсл. глагол *хотѣти* и од компонентата *-гост* од именката *гость* со првобитно значење 'туѓинец, дојденец во одредена за дница'. Личното име *Хотогост* е засведочено во антропонимијата на чешкиот јазик: *Chotohost*¹⁰⁷.

Хотогожде

Ојконимот *Хотогожде* (исчезнато село во Леринско) е потврден во турските пишани извори од 15 век. Неговото име е регистрирано во турскиот пописен дефтер бр. 16 од 1481 година и М. Соколоски го реконструира со обликот *Хотохоште*, но во фуснотата вели дека може да се прочита и како *Хотогожде*¹⁰⁸. Во турскиот опширен пописен дефтер бр. 722 е забележано дека населението од ова село се разбегало, а во пописните дефтери од 16 век неговото име веќе не се среќава. Ние се определиме за обликот *Хотогожде* како примарно име на селото затоа што содржи во себе определена јазична информација.

Името на селото *Хотогожде* претставува посесивна елиптична форма добиена од постара придавска синтагма **Хотогожде (Село)* чијшто придавски дел е образуван со придавскиот суфикс *-јь* во формата за среден род *-је*. Во основата на ојконимот *Хотогожде* се крие сложеното лично име *Хотогод* кое е составено од морфемата *хот-* од стсл. глагол *хотѣти* и морфемата *-год* од стсл. глагол *годити*. Лични имиња образуваани со морфемата *год-/ -год* се присутни во топонимијата на нашиот јазичен терен. Така, хипокористичното име *Годив* се наоѓа во основата на ојконимите *Годивје* (село во Прилепско и Охридско), а двочлените антропоними *Делегод*, *Драгогод*, *Радигод* лежат во основата на ојконимите *Делогожда* (село во Охридско)¹⁰⁹, *Драгожде* (исчезнато село во Скопско), *Радигожде* (село во Костурско).

¹⁰⁷Jan Svoboda, op. cit., стр. 76.

¹⁰⁸Методија Соколоски, Тур. док., II, стр. 455.

¹⁰⁹Влоѓимјеж Пјанка, op. cit., стр. 79.

Хотолишта

Во турскиот пописен дефтер бр. 508 од 1467 година во нахијата Черменица е забележано името на селото *Хотолишта*, кое подоцна во воено-географската карта од 1898 година се бележи како *Hotulište*, а во воено-географската карта од 1912 година како *Otolišt*¹¹⁰. Данес селото *Хотолишта* се наоѓа во Албанија, источно од градот Елбасан.

Името на селото *Хотолишта* пертставува посесивна топонимиска формација. Прво, ојконимот *Хотолишта* може да произлегува од постара синтагматска форма **Хотолишта (Въсь)* чијашто придавска компонента е образувана со придавскиот суфикс *-ъ*, односно со меката варијанта *-ъ* во обликот за женски род *-а*. Во основата на ојконимот се наоѓа патронимиското име **Хотолитъ* изведено од личното име *Хотол* со придавскиот суфикс *-ъ*, а потоа името е супстантивизирано со патронимскиот суфикс *-иштъ* < **-ištъ*. Второ, ојконимот *Хотолишта* може да потекнува од постара придавска синтагма **Хотола (Въсь)* чијшто придавски член е образувана со придавскиот суфикс *-ъ* во обликот за женски род *-ја*, а потоа елиптичното име се супстантивизирано со именскиот суфикс *-ишта* < **-ištъ*.

Личното име *Хотол* е хипокористично име образувано од скратеното лично име *Хот* (: *Хотимир*, *Хотислав* и сл.) со антропонимскиот суфикс *-ол* или од скратеното лично име *Хото* (: *Хотомир*) со суфиксот *-л*. Антропонимскиот суфикс *-ол*, кој во средниот век била жива хипокористична деривациска морфема, доколку не е примарен како во лексемите *мозол*, *солок*¹¹¹, е добиен со додавање на суфиксот *-л* на хипокористичните од типот на *Драго*, *Радо*, а потоа по пат на перинтеграција се издвоил како посебен суфикс којшто ја презел неговата хипокористична функција. Личното име **Chotol* се среќава во старочешкиот антропонимски фонд во кој се познати и други лични имиња образувани со овој суфикс: *L'utol*, **Ninol*, *Sobol*, **Vidol*. Соодветни антропонимски образуванија има и во антропонимијата на полскиот јазик: **Drogol*, *Niegot*, *Trzebol*, **Tuchol*, како и во антропонимијата на српскохрватскиот јазик: *Драгол*, *Радол*, *Утол*¹¹². Хипокористичните образуванија со суфиксот *-ол* се потврдени и во македонската антропонимија: *Дабол*, *Драгол*, *Радол(е)*, *Станол*, а се засведочено и во основите на други топоними на нашиот јазични терен: *Битол* во ојконимот *Битола* 'град', *Битол* во ојконимот *Витолишта* (село во Прилепско), *Доброл* во ојконимот *Добролишта* (село во Костурско), *Сетол* во ојконимот *Сетоле* (село во Тетовско), *Тихол* во ојконимот *Тихолец*/*Тихолица*.

Хитомиште

Името на исчезнатото село *Хитомиште*, кое се наоѓало во околицата на градот Аргирокастро, Албанија, е регистрирано во пишани извори од 1431

¹¹⁰Generalstabskarten, Wien, 1898; Militärgeographisches Institut, Wien, 1912.

¹¹¹Jan Svoboda, op. cit., стр. 170.

¹¹²Jan Svoboda, Ibid.

година во обликот *Hitomište*. Ј. Заимов, поаѓајќи од документираната форма на ојконимот, за примарно име на селото ја зема формата *Хитомиште*. Според неговото мислење, ојконимот *Хитомиште* е патронимиско име образувано со суфиксот *-ишт-* < **-itj-*, а неговата основа ја изведува од личното име **Хитом* од *Хито*¹¹³. За овој ојконим се произнесол и С. Роспонд кој го прифаќа како можно изнесеното гледиште на Заимов, но притоа укажува дека формата *Хитомиште* е добиена од *Хотимиште*¹¹⁴. Нашето мислење е дека примарното име на селото било *Хотомиште*.

Ојконимот *Хотомиште* претставува посесивно топонимиско образување кое потекнува од првобитна атрибуцка синтагма **Хотомиште* (*Село*) чијашто придавска компонента е образувана од патронимиското име **Хотомишт* со придавскиот суфикс *-ѝ* (< **-os*), односно со меката варијанта *-ѝ* во обликот за среден род *-е*. Во основата на патронимиското име се наоѓа личното име *Хотом* коешто е скратено име од антропонимите *Хотомир*, *Хотомисл* и сл. Во нашата топонимија од овој антропонимиски модел се среќаваат и личните имиња *Витом* во основата на ојконимот *Витома* (село во областа Мокра, Албанија), *Сетом* во основата на ојконимот *Сетома* (село во Костурско), а во антропонимијата е посведочено личното име *Храном*. Личните имиња од овој модел се познати во словенските јазици, сп. чеш. **Hostom*, *Milom*, **Řekom*, **Stradom*, **Strěchom*, **Tuchom*, пол. *Bytom*, **Chotom*, **Dobrom*, **Łukom*, **Malom*, **Radom*¹¹⁵.

Хоштец

Историски податоци за името на селото *Хоштец*, кое се наоѓа во областа Мокра, Албанија, среќаваме во турските пишани извори од 16 век. Ова село е регистрирано во нахијата Мокра во турскиот опширен пописен дефтер од 1583 година за Охридскиот санџак каде неговото име е запишано со обликот *Хоштич*¹¹⁶. Во воено-географската карта од 1898 година ова село е обележено со името *Ноштеце*, а кај Селишчев името на селото е предадено со формата *Хоштече*¹¹⁷.

Ојконимот *Хоштец* се вбројува во топонимиските единици со посесивно значење, а во однос на неговата структура претставува супстантивизирано име со помош на суфиксот *-ец* и се вкл. п. ва во топонимискиот модел на ојконимите *Добреноец*, *Јанковец*, *Малкоец*. Имено, името на селото *Хоштец* е добиено од првобитна атрибуцка синтагма **Хошт* (*Дол*), **Хишти Рид*) и сл. чијшто придавски дел е образуван со посесивниот придавски суфикс *-ѝ*, а потоа елиплично то име е супстантивизирано со суфиксот *-ец*. Во неговата основа се крие личното име *Хот* изведено со скратување од сложените антропоними *Хотмир*, *Хотислав* и сл.

¹¹³J. Zaimov, Die bulgarischen Ortsnamen ..., стр. 74.

¹¹⁴S. Rospond, op. cit., стр. 133.

¹¹⁵Jan Svoboda, op. cit., стр. 163; Maria Malec, Starospolskie ..., стр. 134.

¹¹⁶Методија Соколоски, Нахијата Мокра во XVI век, Прилози — МАНУ, Одделение за општествени науки, VIII, 2, Скопје, 1977, стр. 102, 105.

¹¹⁷Generalstabskarten, Wien, 1898; А. М. Селищев, Славянское население ..., Карта.

Од разгледуваниот топонимски материјал се констатира дека дистрибуцијата на личните имиња, во чиј состав е одразена антропонимската база *хот-*, којашто е застапена со 23 единици, е неспоредливо пораспространета на македонскиот јазичен терен во однос на личните имиња со варијантата *хът-*, којашто е застапеа само со една антропонимска единица. Личните имиња што се застапени во топонимските единици се сложени двочлени и изведени имиња добиени по пат на скратување или по пат на деривација со хипокористични и деминутивни суфикси. Од сложените антропоними се регистрирани личните имиња **Хотовит*, *Хотогод* и *Хотогост*, а од изведените *Хот*, *Хота*, *Хотав*, *Хотен*, *Хотета*, *Хотец*, *Хотеш*, *Хотин*, *Хотиш(а)*, *Хотишта*, *Хотл*, *Хото*, *Хотол*, *Хотол(е)*, *Хстом*, *Хотун*, *Хотуш* *Хошта*, *Хоштав*, *Хоштим* и *Хтет(о)*. Од нив само *Хот* и *Хотом* се добиени по пат на скратување од сложените антропоними од типот *Хотислав*, *Хотомир* и слично, а сите други лични имиња се деривувани со антропонимските суфикси *-а*, *-ав*, *-е*, *-ен*, *-ета*, *-ец*, *-еш*, *-ин*, *-им*, *-иш(а)*, *-ишта*, *-л*, *-о*, *-ол*, *-т*, *-ун*, *-уш*. Притоа, забележлива одлика на овој деривациски инвентар, на дијакронски наспрема синхронски план, претставува нивната бројност, продуктивност и разновидност, а документираноста на односите лични имиња значи придонес во пополнувањето на типологијата на општословенскиот антропонимски систем.

Резюме

АНТРОПОНИМИСТИЧЕСКАЯ БАЗА ХОТ-/ХЪТ- ПРЕДСТАВЛЕННАЯ В МАКЕДОНСКОЙ ТОПОНИМИИ

В статье рассматривается антропонимистическая база *ХОТ-/ХЪТ* в македонской топонимии, которая представлена 23 топонимистическими единицами.

Проведенный анализ указывает, что в нашей топонимии подтверждено наличие сложных двучленных имен собственных *Хотовит*, *Хотогод* и *Хотогост*, а путем деривации образованы имена собственные *Хот*, *Хота*, *Хотав*, *Хотен*, *Хотета*, *Хотец*, *Хотеш*, *Хотин*, *Хотиш(а)*, *Хотишта*, *Хотл*, *Хото*, *Хотол(е)*, *Хотом*, *Хотун*, *Хотуш*, *Хошта*, *Хоштав*, *Хоштим*, *Хтет(о)*. Они образованы при помощи антропонимистических суффиксов: *-а*, *-ав*, *-е*, *-ета*, *-ец*, *-еш*, *-ин*, *-им*, *-иша*, *-ишта*, *-л*, *-о*, *-ол*, *-т*, *-ун*, *-уш*.

Присущее отличие этой деривационной базы их многочисленность и продуктивность. Анализ данных имен собственных имеет большое значение для пополнения типологии общеславянской антропонимистической системы.